

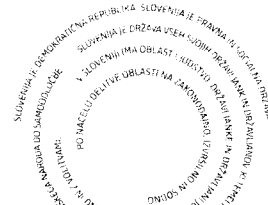
REPUBLIKA SLOVENIJA

DRŽAVNI ZBOR

Poslanska skupina Nova Slovenija - krščanski demokrati

Šubičeva ulica 4, 1000 Ljubljana

t: 01 478 96 70, f: 01 478 98 65, e: ps-nsi@dz-rs.si, www.dz-rs.si

SKUPINA POSLANK IN POSLANCEV Prvopodpisani Jožef Horvat

Ljubljana, 11. 9. 2018

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE
mag. Dejan Židan, predsednik

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE

Prejeto:	11-09-2018
Šifra:	172-04/18-11/1
Povezava:	
EPA:	121-VIII
Sign. zn.:	
Kratika:	

Spoštovani!

Na podlagi 88. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121, 140, 143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90, 97, 99 in 75/16 – UZ70a), 19. člena Zakona o poslancih (Uradni list RS, št. 112/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 39/11 in 48/12) in 114. člena Poslovnika Državnega zbora Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13 in 38/17) vlagamo podpisani poslanci in poslanke

PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU

in ga na podlagi 114. in 115. člena Poslovnika Državnega zbora Republike Slovenije pošiljamo v obravnavo.

Predlagamo, da Državni zbor obravnava Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju po rednem postopku.

Na sejah Državnega zbora in matičnega delovnega telesa bo v imenu predlagatelja sodeloval prvopodpisani poslanec Jožef Horvat.

Prilogi:

- predlog zakona,
- podpisi poslank in poslancev:
 - Jožef Horvat,
 - mag. Matej Tonin,
 - Ljudmila Novak,
 - Iva Dimic,
 - Jernej Vrtovec,
 - Blaž Pavlin,
 - Aleksander Reberšek.

PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

1.1 Ocena stanja

Tako stara kot nova pokojninska zakonodaja praviloma ne dopuščata prekrivanja statusa "zavarovanca" in statusa "uživalca pokojnine", saj je pogoj za pridobitev pravice iz obveznega zavarovanja prenehanje obveznega zavarovanja, torej prenehanje opravljanja dejavnosti. Je pa stara zakonodaja (ZPIZ-1), ki je bila v veljavi do 31. 12. 2012, dopuščala poseben institut t.i. izvzema iz zavarovanja, ki je omogočal, da se je oseba pod določenimi pogoji lahko upokojila in uživala polno pokojnino, kljub temu da je še naprej opravljala samostojno dejavnost in imela odprt s.p. Izvzem iz zavarovanja so lahko uveljavili upokojenci, ki so dopolnili 63 let starosti (moški) oziroma 61 let starosti (ženske) in pod pogojem, da niso opravljali dejavnosti z osebnim delom, ker so imeli zaposlenega vsaj enega delavca za opravljanje te dejavnosti ali so do uveljavitve pravice najmanj 6 mesecev opravljali isto dejavnost v enakem obsegu, vendar so bili zavarovani na podlagi delovnega razmerja.

Te osebe torej niso bile vključene v obvezno zavarovanje, kljub temu, da so opravljale dejavnost. To pomeni, da so samo tisti upokojenci, ki so izpolnjevali zgoraj navedene pogoje, lahko obdržali s.p. in pokojnino. Vsi ostali upokojenci, ki niso izpolnjevali teh pogojev, pa so se morali odločiti, ali bodo prenehali z opravljanjem samostojne dejavnosti in se upokojili, ali pa bodo še nadalje opravljali to dejavnost in bodo iz tega naslova še vedno vključeni v zavarovanje, kar pomeni, da se jim v tem času ne izplačuje pokojnina.

Prav dejstvo, da te možnosti niso imeli vsi samozaposleni, je že znotraj posamezne skupine zavarovancev povzročalo neenakosti. Zato se je Vlada RS zaradi sledenja "poenotenju" zavarovancev pri pridobivanju, uživanju in varstvu pravic odločila to možnost z uveljavitvijo ZPIZ-2 ukiniti. Ker je eno izmed načel pokojninskega zakona tudi to, da naj se vsi posamezniki, ki neko delo, aktivnost ali dejavnost bolj ali manj trajno opravljajo, vključijo v zavarovanje, novi zakon možnosti »izvzema« tako ne dopušča več. To pomeni, da morajo biti vse osebe, ki opravljajo pridobitno dejavnost kot samostojni podjetniki posamezniki po zakonu o gospodarskih družbah ter vse fizične osebe, ki opravljajo drugo dovoljeno dejavnost in ki se vpišejo v poseben register, po novi zakonodaji (sorazmerno) vključene v obvezno zavarovanje ali pa morajo zaradi upokojitve prenehati opravljati dejavnost in zapreti s.p.

ZPIZ-2 je določil prehodno obdobje, v katerem morajo upokojenci, ki opravljajo samostojno dejavnost, sprejeti odločitev ali bodo še naprej opravljali svojo dejavnost in iz tega naslova plačevali prispevek (zaradi česar bodo imeli tudi višje pravice) ali pa se bodo upokojili, prejeli pokojnino in prenehali z opravljanjem dejavnosti. ZPIZ-2 je določil rok za usklajitev tega statusa do 31. 12. 2013, ta rok pa je bil na pobudo Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije najprej podaljšán do 31. 12. 2014, nato pa ponovno do 31. 12. 2015. Če torej navedeni uživalci pokojnine v skladu z veljavno zakonodajo do omenjenega datuma niso bi uskladjali svojega statusa, jim je Zavod s 1. 1. 2016 prenehal izplačevati pokojnino in po uradni dolžnosti od takrat dalje ugotovil lastnost zavarovanca.

MDDSZ se je odločilo za pripravo spremembe na področju dela upokojencev, in sicer na način, da bodo vse kategorije zavarovancev (in ne le samozaposleni) upravičene do

prejemanja najmanj 20% predčasne oziroma starostne pokojnine. Takšna rešitev pa je povzročila nove neenakosti, saj ne omogoča, da bi vsi upravičenci uveljavljali pridobljeno pravico (dopolnjena pokojninska doba in starost!) do prejemanja polne starostne pokojnine in hkrati nadaljevali dejavnost oziroma jo na novo začeli in tako ostati delovno aktivni tudi po upokojitvi. Medtem pa je nekaterim, na primer visokošolskim profesorjem, omogočeno, da tudi po upokojitvi ostanejo aktivni na svojem delovnem mestu.

Regresni zahtevek Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (ZPIZ) do delodajalcev je urejen v Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2). Ureditev je podobna, kot ureditev regresnih zahtevkov Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije do delodajalcev v Zakonu o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju. Povrnitev povzročene škode in neupravičeno pridobljenih sredstev je urejena v desetem delu ZPIZ-2, v členih 190 do 197.

ZPIZ-2 vsebuje določila, ki predvidevajo okoliščine, v katerih lahko tudi Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (v nadaljevanju: ZPIZ) zahteva povrnitev škode:

- ZPIZ lahko zahteva povrnitev povzročene škode od tistega, ki je namenoma ali iz malomarnosti povzročil invalidnost, telesno okvaro, potrebo po tuji pomoči in postrežbi ali smrt zavarovanca. Če je to povzročil delavec pri delu ali v povezavi z delom, je tako kot v primeru Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju odgovoren delodajalec. Če pa našteto škodo nekdo povzročil s kaznivim dejanjem, lahko ZPIZ terja povrnitev povzročene škode neposredno od te osebe.
- ZPIZ lahko zahteva povrnitev povzročene škode od delodajalca tudi v primerih, kadar je do zavarovančeve invalidnosti, telesne okvare, potrebe po tuji pomoči in postrežbi ali smrti prišlo zato, ker niso bili izvedeni ukrepi za varnost in zdravje pri delu ali drugi ukrepi, predpisani ali odrejeni za varnost ljudi (tudi v primeru, če je škoda nastala zato, ker je bilo delovno razmerje sklenjeno brez predpisanega zdravstvenega pregleda z osebo, ki zdravstveno ni bila sposobna za opravljanje določenih del oziroma nalog, kar se je ugotovilo pozneje ipd.- enaki razlogi kot v primeru zdravstvenega zavarovanja).
- ZPIZ lahko zahteva povrnitev povzročene škode tudi od zavarovanca, ki mora sam dajati podatke glede zavarovanja, če je škoda nastala zato, ker ni dal podatkov ali je dal neresnične.

Podobno kot v obveznem zdravstvenem zavarovanju, sta prej veljavna ZPIZ/92 in ZPIZ-1 določala regresno pravico ZPIZ od tistega, ki je namenoma ali iz velike malomarnosti povzročil invalidnost, telesno okvaro ali smrt zavarovanca (ZPIZ-1 tudi potrebo po tuji pomoči).

ZPIZ-2 je v 190. členu spremenil dikcijo omenjene določbe. Sedaj določa, da ima ZPIZ pravico zahtevati povrnitev škode od tistega, ki je namenoma ali iz malomarnosti povzročil invalidnost, potrebo po tuji pomoči in postrežbi ali smrt zavarovanca. Črtala se je torej beseda »velike«. ZPIZ-2 v 190. členu določa tudi, da ZPIZ določi najnižji in najvišji znesek odškodnine, ki jo lahko zahteva od fizične osebe (ne glede na obliko krivde). V ta namen je ZPIZ izdal poseben sklep, s katerim je odškodnino za posamezni škodni primer oziroma dogodek omejil tako, da znaša najnižji znesek 20 EUR, najvišji znesek pa 50-kratnik najnižje pokojninske osnove. Glede na to, da je tudi samostojni podjetnik fizična (in ne pravna) oseba, je mogoče sklepati, da omejitev odškodnine velja tudi zanj.

1.2 Razlogi za sprejem zakona

Zadnja sprememba pokojninske zakonodaje je popolnoma ukinila možnosti hkratnega prejetja polne starostne pokojnine in zavarovanja iz dejavnosti za polni delovni čas, to je 8 ur dnevno, 40 ur tedensko.

Predlagatelji menimo, da je takšna rešitev krivična in je povzročila neenakosti pred zakonom. Po našem mnenju mora imeti vsak zavarovanec možnost nadaljevati svojo dejavnost kot s.p. ali jo ustanoviti, ob tem pa prejeti polno starostno pokojnino do katere je upravičen. Ocenjujemo, da je za pokojninsko blagajno to lahko samo dobro, saj bodo polni prispevki teh zavarovancev dodaten priliv, ki se mu je z vladno novelo država odpovedala. Prav tako ocenjujemo, da je takšen način reševanja dvojnega statusa primernejši od tistega, ki ga je pred kratkim uvedla Vlada Republike Slovenije, saj spodbuja zavarovance, ki bi želeli ostati delovno aktivni tudi po izpolnitvi pogojev za starostno ali predčasno pokojnino, da to počnejo na legalen način. V nasprotnem primeru ob bolj neugodnih pogojih dvojnega statusa bo po naši oceni več sive ekonomije. Veliko potencialnih plačnikov polnih prispevkov za socialna zavarovanja se bo po preračunu stroškov odločilo za delo na črno, ki ga bo zelo težko nadzorovati.

Dodaten razlog za sprejem zakona so podatki Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, po katerih se je v obdobju od 1. 1. do 31. 1. 2016 po podatkih AJPES iz Poslovnega registra Slovenije izbrisalo 880 samostojnih podjetnikov, v obdobju od 1. 2. do 26. 2. 2016 pa 1062 samostojnih podjetnikov, skupaj torej 1942. Za primerjavo, število vpisov in izbrisov samostojnih podjetnikov v letu 2015:

- sklep o vpisu – 2.875
- sklep o izbrisu – 4.268

Stanje je torej alarmantno: v malo manj kot prvih dveh mesecih leta 2016 se je iz registra samostojnih podjetnikov izbrisalo skoraj polovica lanskega letnega števila s.p.-jev. Vlada RS oziroma pristojno ministrstvo pa ignorantsko trdi, da spremenjena pokojninska zakonodaja nima večjega vpliva na število izbranih samostojnih podjetnikov.

Visoki odškodninski zahtevki lahko ogrozijo poslovanje predvsem ekonomsko šibkejših, malih in srednje velikih delodajalcev. Prav tako delodajalci ne morejo tvegati, povezanega z regresnimi zahtevki, zavarovati pri komercialnih zavarovalnicah, ker teh storitev ne ponujajo. Zaradi navedenega se področje ureja tako, da so odškodninski zahtevki mogoči samo v primeru, da je poklicna bolezen, poškodba na delu ali smrt nastala zaradi hude malomarnosti delodajalca.

Sprejem ZPIZ-2 je povzročil tudi nekaj krivic. Prizadete so nekatere ranljive skupine. Predlog novele ZPIZ-2E, ki je že vložena v parlamentarno obravnavo predvideva odpravo ene od teh krivic. Vendar pri tem ne gre do konca: prostovoljno vplačane prispevke v PIZ priznava za pokojninsko dobo brez dokupa le tistim, ki so te prispevke prostovoljno vplačevali določeno obdobje do 31. 12. 2012. S tem pa ne rešuje problema zavarovancev, ki so tudi po 31. 12. 2012 prostovoljno plačevali prispevke za PIZ. Med njimi je veliko žensk, ki spadajo v najbolj ranljivo skupino ljudi, ki so bili 31. 12. 2012 prijavljeni na Zavodu za zaposlovanje in vključeni v prostovoljno pokojninsko zavarovanje ter so si še naprej po novi zakonodaji plačevali v prostovoljno pokojninsko zavarovanje, do izpolnitve pogojev za upokoje. Po ZPIZ-2 ta kategorija ljudi nima pravice do znižanja starostne meje za delo pred 18. letom, nima pravice uveljavljati otrok za znižanje starostne meje in prav tako ne more uveljavljati znižanja za čas služenja vojaškega roka. Na pokojnino pa morajo čakati do starosti 65 let. Kar je skoraj

6 let več od starosti, pri kateri se trenutno upokoji večina drugih državljanek. Če bi se upokojile predčasno, pa bi imele, na že tako nizko pokojnino, še do 18 % odbitka.

Sedanja ureditev četrtega odstavka 394. člena razlikuje med zaposlenim in brezposelnim invalidom in na dan 31. december 2012 brezposelnim invalidom omogoča daljši rok za izpolnitev pogojev za upokojitev. Po mnenju Zveze delovnih invalidov Slovenije je takšna ureditev diskriminatorna in da zanjo ne obstaja utemeljena podlaga. S to novelo odpravljamo neenakost in krivice, ki so zaradi nje nastale.

Torej spremembe in dopolnitve ZPIZ-2 zajemajo tudi to kategorijo zavarovancev in odpravljajo krivico, ki jim je bila povzročena.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju zasleduje tri glavne cilje: prvi je ureditev dvojnega statusa upokojencev tako, da bo omogočeno hkratno prejetje polne starostne pokojnine in opravljanje dejavnosti oziroma zavarovanje iz tega naslova za polni delovni čas. Drugi je urediti področje regresnih zahtevkov Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje tako, da bo zasledovano načelo pravičnosti in načelo sorazmernosti. Tretji pa je odprava krivice prostovoljnemu zavarovancem PIZ na dan 31. 12. 2012 in po njem, ki se jim ta vplačila ne štejejo za pokojninsko dobo brez dokupa ter na dan 31. 12. 2012 zaposlenim delovnim invalidom, ki imajo trenutno krajši rok za izpolnitev pogojev za upokojitev od brezposelnih na isti dan.

2.2 Načela

Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju zasleduje načelo pravičnosti in enakosti pred zakonom. Prav tako zasleduje ustavno načelo do svobodne gospodarske pobude ki omogoča normalno poslovanje gospodarskih subjektov, tudi malih in srednje velikih delodajalcev ter načelo socialne varnosti, načelo sorazmernosti, pravico do osebnega dostojanstva in varnosti, nedotakljivost človekove telesne in duševne celovitosti kot tudi pravico do zdravega življenjskega okolja. Predlog zakona zasleduje tudi načelo varstva pričakovanih pravic.

2.3 Poglavitne rešitve

S spremembami in dopolnitvami zakona se predlaga, da se omogoči dvojni status na način primerljiv z ostalimi državami EU, predstavljenimi v prikazu ureditve v drugih pravnih sistemih. Vsak zavarovanec naj ima možnost nadaljevati svojo dejavnost (s.p.) ali jo ustanoviti in ob tem prejemati polno starostno pokojnino, do katere je upravičen.

Predlaga se tudi rešitev glede odškodninske odgovornosti delodajalca, ko pride do poškodbe pri delu ali poklicne bolezni zaradi neupoštevanja predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu. Odškodninska odgovornost delodajalca naj bi bila sprejemljiva, če delodajalec krši predpise namenoma ali iz hude malomarnosti, v primerih ko je pa vzrok za poškodbo na strani delavca ali v primerih manjše malomarnosti, pa ne.

Odškodninska odgovornost delodajalca je še posebej problematična, če posluje kot samostojni podjetnik posameznik, saj le-ta odgovarja za obveznosti iz naslova poslovanja tudi z vsem svojim osebnim premoženjem. S predlagano rešitvijo se namreč izključuje odgovornost delodajalca v primeru njegove lažje malomarnosti.

Zakonsko se omejuje višina zneska odškodnine navzgor in sicer na 20-kratnik najnižje pokojninske osnove, kar ocenjujemo kot sorazmerno višino za primere, ko škoda ni bila povzročena namenoma.

S spremembami in dopolnitvami zakona se tudi uvaja izenačenje položaja zaposlenih in brezposelnih delovnih invalidov na dan 31. 12. 2012 ter nova ureditev upoštevanja dobe, pridobljene s prostovoljno vključitvijo v PIZ na dan 31. 12. 2012 in po njem: predlaga se upoštevanje te dobe kot pokojninske dobe brez dokupa.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Predlog zakona bo imel pozitivne finančne posledice za državni proračun oziroma druga javna finančna sredstva (pokojninsko in zdravstveno blagajno) iz naslova vplačanih prispevkov s strani upokojencev - zavarovancev za polni delovni čas.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Za izvajanje zakona ni potrebno zagotoviti dodatnih sredstev iz državnega proračuna.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5.1 Prilagojenost ureditve pravu Evropske unije

Predlog zakona ni predmet usklajevanja s pravnim redom EU.

5.2 Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih

ŠVICA

Zaposlene in samozaposlene osebe v Švici lahko po upokojitvi še naprej delajo oz. opravljajo dejavnost, vendar le v primeru, ko dosežejo polne pogoje za starostno upokojitev (65 let - moški oz. 64 let - ženske) oz. ko prejemajo polno pokojnino. Tistim posameznikom, ki delajo in zaslužijo pod 1400 CHF na mesec oziroma 16 800 CHF na leto, se prispevki za socialno varnost v okviru javnega sistema pokojninskega zavarovanja ne obračunavajo. Če pa plača preseže navedeno višino, pa je v primeru, če posamezniki odložijo pokojnino ali se upokojijo in pri tem še naprej nadaljujejo z delom, prispevke potrebno plačati, pri čemer ne pridobijo dodatnih pravic iz naslova plačanih prispevkov.

Načeloma je mogoče kombinirati tudi poklicno pokojnino in opravljanje dela/dejavnosti. V praksi gre predvsem za tiste posameznike, ki jim manjkajo določena leta zavarovalne dobe ali so se upokojili predčasno.

5.3 Prikaz ureditve v pravnem redu EU

AVSTRIJA

Pokojninsko zavarovanje je obvezno za vse osebe s plačano zaposlitvijo, za osebe, ki se usposabljaajo za delo, za družinske člane, zaposlene v podjetju samozaposlenih oseb, za kmete in občasne delavce, ki sicer nimajo formalne pogodbe o zaposlitvi, vendar dejansko opravljajo enako dejavnost kot zaposleni. Osebe, ki niso obvezno zavarovane in so starejše od 15 let se lahko prostovoljno vključijo v zavarovanje.

Zavarovanje ni obvezno, če prihodek ne presega mejnega zneska (405,98 EUR na mesec v letu 2015), kljub nizkemu dohodku pa ostaja možnost prostovoljnega vstopa v obvezno zavarovanje.

Dohodki iz več kot ene zaposlitve se seštevajo, mogoča je tudi prostovoljna vključitev v obvezno zavarovanje v primeru, kadar zavarovanje sicer ni obvezno. Vse osebe s stalnim prebivališčem v Avstriji, za katere ne velja obvezno zavarovanje in so starejše od 15 let, se namreč lahko prostovoljno vključijo v sistem pokojninskega zavarovanja.

Dopolnitev določenega obdobja zavarovalne dobe predstavlja osnovo za pridobitev pravice do pokojnine in za določanje njene višine. Meseci zavarovanja so bodisi meseci, za katere so plačani prispevki (iz zaposlitve ali prostovoljnega zavarovanja), ali meseci, ki se vštevajo v zavarovalno dobo (t.i. Ersatzzeiten) ne glede na to, da so bili zanje plačani le omejeni prispevki.

V skladu s staro pokojninsko zakonodajo (do 31. 12. 2004) so se dobe delile na zavarovalne dobe in posebne pokojninske dobe. Za zavarovalne dobe je predvideno plačilo prispevkov. Posebne pokojninske dobe pa se upoštevajo, ne da bi bili zanje plačani prispevki. Meseci zavarovanja so tako meseci, za katere so bili plačani prispevki za pokojninsko zavarovanje na podlagi obveznega ali prostovoljnega zavarovanja in enakovredna neprispevna obdobja (nadomestne dobe), ki so bile všteta v zavarovalno dobo, čeprav zanje niso bili plačani prispevki (obdobja prejemanja bolniškega nadomestila, nadomestila za brezposelnost, materinskega dodatka, obdobja služenja vojaškega roka, usposabljanja, civilne službe, vzgoje otrok).

Osebe, ki so bile rojene pred 1. 1. 1955 in so do 1. 1. 2005 dopolnile 50 let starosti, pridobivajo zavarovalno dobo in posebno pokojninsko dobo tudi po 31. 12. 2004.

Za te osebe skladno s prejšnjo zakonodajo še vedno velja, da se pokojninska osnova izračuna na podlagi upoštevanja zavarovančevega dohodka iz dela:

- iz najboljših 180 mesecev (15 let) plačanih prispevkov za obvezno pokojninsko zavarovanje (k temu se za vsakega otroka prišteva tudi do 24 mesecev prejemanja nadomestila za nego otroka) ali iz prostovoljnega zavarovanja, pri čemer gre za dejansko plačane prispevke, brez vštevanja posebnih dob ali
- najmanj 180 mesecev zavarovanja v zadnjih 360 koledarskih mesecih (30 letih) ali
- skupaj najmanj 300 mesecev zavarovalne dobe (25 let) tekom celotne aktivne dobe.

V skladu z novo zakonodajo se v obveznem zavarovanju upoštevajo le meseci, za katera so plačani prispevki, vključno z nekaterimi prispevki, plačanimi iz državnega proračuna ali iz drugih sistemov socialne varnosti (prejšnja nadomestna oz. posebna pokojninska doba).

Osebe, ki so rojene po 1. 1. 1955 in do 1. 1. 2005 še niso dopolnile 50 let, pridobivajo od 1. 1. 2005 dalje naslednje dobe:

- zavarovalne dobe iz obveznega zavarovanja zaradi opravljanja pridobitne dejavnosti,
- zavarovalne dobe iz obveznega zavarovanja, za katere mora prispevke plačati država, Zvezno ministrstvo za obrambo države in šport, avstrijski Zavod za zaposlovanje AMS ali javni sklad,
- zavarovalne dobe iz enega od prostovoljnih zavarovanj.

Vsi, ki so vključeni v pokojninsko zavarovanje, imajo t.i. pokojninski račun, na katerem so zajete osnove, od katerih so bili plačani prispevki za vse zavarovalne dobe.

V skladu z nedavno pokojninsko reformo se referenčno obdobje postopoma podaljšuje na 480 mesecev (40 let). Od leta 2028 se bo za izračun pokojninske osnove upoštevalo povprečje 480 najvišjih mesečnih prispevnih osnov od prvega dneva zavarovanja do zadnjega leta pred koledarskim datumom upokojitve. Če se bo upoštevalo manj kot 480 mesecev plačanih prispevkov, bo pokojninsko osnovo treba določiti na podlagi preostalih mesecev plačanih prispevkov.

Zavarovanec lahko tudi za nazaj (ex post) dokupi nekatera neprispevna obdobja. Obdobja, preživeta na šolanju (nižja in višja izobrazba), in obdobja usposabljanja, se štejejo v zavarovalno dobo, iz njih pa izhajajo pravice, če so zanje plačani prispevki (naknadno), pri čemer mora biti plačilo prispevkov izvedeno pred datumom upokojitve.

DVOJNI STATUS

V Avstriji z vidika združljivosti prejetja pokojnine in nadaljnega opravljanja dela oz. dejavnosti načeloma ni nobene razlike med zaposlenimi in samozaposlenimi osebami. Pri prejemnikih starostne pokojnine (moški pri 65-ih in ženske pri 60-ih letih) opravljanje dela po upokojitvi ne vpliva na prejetje pokojnine (pokojnina ostane enaka). Prav tako ni nikakršne omejitve zaslužka.

Drugačna pravila veljajo za posameznike, ki prejemajo predčasno pokojnino. Pri njih je opravljanje dela in sočasno prejetje pokojnine mogoče, vendar z omejitvami zaslužka. V kolikor tako posamezniki, ki so mlajši od 65 let, presežejo minimalni prag dodatnega zaslužka (v letu 2015 405,98 EUR/mesec), se jim pokojnina preneha izplačevati in se morajo vključiti v obvezno zavarovanje.

Prav tako veljajo posebna pravila za invalidske upokojence, ki se jim invalidska pokojnina zniža, če zaslužki mesečno presežejo 1.134,77 EUR. Pokojnina se zniža do 40%, če mesečni zaslužek znaša od 1.702,21 do 2.269,52 EUR in do 50 %, če je mesečni zaslužek višji od 2.269,53 EUR.

Upokojenci, ki še naprej opravljajo delo, morajo plačevati enake prispevke kot drugi zavarovanci. Razlog: Načelo solidarnosti ter poštene konkurence na trgu delovne sile.

Posamezniku, ki dela po upokojitvi, se pokojnina poveča za poseben dodatek (člen § 248c ASVG). Za ponovno odmero oz. dodatno pridobitev pravic ni posebnih pogojev, razen tega, da so za obdobje, ko je posameznik že upravičen do starostne pokojnine in še dela, plačani prispevki.

REGRESNI ZAHTEVKI

Avstrijsko socialno zavarovanje je organizirano po principu samoregulacije. Država ima sicer pravico do nadzora (Ministrstvo za delo, socialne zadeve in varstvo potrošnikov, Zvezno ministrstvo za zdravje in Ministrstvo za finance), a samo dejavnost zavarovanja izvajajo zastopniki zavarovancev in delodajalcev. Avstrijsko socialno zavarovanje je obvezno, vključuje praktično vse zaposlene osebe, v njegov okvir pa spadajo zdravstveno, nezgodno in pokojninsko zavarovanje. V socialno zavarovanje se lahko vključi vsak, saj zavod ne sme zavrniti nikogar, četudi okoliščine zavarovanca predstavljajo visoko tveganje (npr. oboleli za AIDS-om, invalidi itd.).¹ Nezgodno zavarovanje se v 95,7 % financira prek prispevkov delodajalcev, 4,3 % pa predstavljajo sredstva države in različnih skladov.

V sklop storitev socialnega nezgodnega zavarovanja spada preprečevanje nesreč pri delu in poklicnih boleznih, zdravstvena oskrba, zdravljenje posledic nesreč, rehabilitacija, odškodnine po nesrečah pri delu in poklicnih boleznih (npr. invalidska pokojnina po nesreči pri delu, izplačilo svojcu umrlega, nadomestilo za integriteto ipd.) (Hauptverband, spletna stran).

Obvezno nezgodno zavarovanje pozna dve vrsti zavarovalnih primerov: nesreče pri delu in poklicne bolezni. V obeh primerih so zajete iste življenjske situacije in v obeh primerih so zavarovani posamezniki, ne glede na to ali delujejo kot ekonomsko aktiven posameznik, študent ali prostovoljec.

Če delodajalec zavestno ali zaradi hude malomarnosti povzroči delovno nesrečo, ima nosilec socialnega zavarovanja v skladu z Splošnim zakonom o socialnem zavarovanju (*Allgemeines Sozialversicherungsgesetz* – ASVG, členi 332-337), pravico zahtevati povračilo vseh izplačanih pravic iz naslova socialnega zavarovanja. Zakon ne določa najvišjega zneska regresnega zahtevka. Če je delodajalec deloval zavestno, se pri uveljavljanju regresnega zahtevka ekonomsko stanje delodajalca ne upošteva, sicer ta

¹ Za razliko od zasebnih zavarovalnic, ki smejo zavrniti visoka tveganja (npr. pri poklicno pogojenem visokem nezgodnem tveganju, zaradi starosti, zaradi predhodne bolezni ipd.).

možnost obstaja. Nosilec socialnega zavarovanja se lahko odloči za terjanje celotne ali delne povrnitve škode. Če je pri dogodku šlo za manjšo malomarnost, nosilec socialnega zavarovanja nima pravice zahtevati nadomestila izplačil (Oliphant K. in Wagner G., spletna stran).

V Avstriji deluje 25 nosilcev socialnega zavarovanja – 17 skladov zdravstvenega zavarovanja in 8 zavarovalnic, od katerih nekatere izvajajo dve ali več področij socialnega zavarovanja. Zaradi zgodovinskih razlogov v Avstriji ne obstajajo le podružnice, ki bi se delile na podlagi teritorialne umeščenosti, pač pa se te ločijo tudi glede na nekatere poklice (npr. Zavod za socialno zavarovanje kmetov - *Sozialversicherungsanstalt der Bauern* in Inštitut za zavarovanje za železnice in rudarstvo - *Versicherungsanstalt für Eisenbahnen und Bergbau*) (ILO, spletna stran). Vse omenjene zavarovalne organizacije pa so združene v Zvezo avstrijskih nosilcev socialnega zavarovanja - *Hauptverband der österreichischen Sozialversicherungsträger* (Sozialversicherung, spletna stran).

Eden največjih nosilcev zavarovanja v Avstriji je Zavod za nezgodno zavarovanje (*Allgemeine Unfallversicherungsanstalt* - AUVA). Zavod ureja socialno zavarovanje poklicnih tveganj za več kot 3,3 milijona zaposlenih in 1,4 milijona učencev in dijakov v Avstriji. Pretežno se financira s prispevki delodajalcev. Njegove z zakonom določene naloge so: preprečevanje nesreč pri delu in poklicnih boleznih, zdravstvena oskrba, prva pomoč za nezgode pri delu, posttravmatsko zdravljenje, rehabilitacija, finančna kompenzacija in raziskave (AUVA, spletna stran).

Zavod lahko v skladu z zakonom ASVG uveljavlja regresni zahtevak do delodajalca, ne glede na to, če je zavarovani primer pokrit z zakonsko obveznim zavarovanjem. Zavarovalnica lahko zahteva povračilo škode od delodajalca, če je delodajalec zaradi skrajne malomarnosti povzročil nesrečo pri delu ali je bilo dejanje celo naklepno. V primeru, da delodajalec nesreče pri delu ali poklicne bolezni ni povzročil namenoma, se lahko Zavod odpove ali pa uveljavlja delno povrnitev škode, če je to v skladu z ekonomskimi okoliščinami delodajalca. Delodajalec lahko odgovornost zaradi nezgod dodatno zavaruje pri zasebnih zavarovalnicah.

ČEŠKA

Pri I. stebri pokojninskega zavarovanja gre za »klasični« Bismarckov obvezni sistem socialnega zavarovanja, ki se financira z obveznimi prispevki zaposlenih.

Zavarovanje je obvezno za vse delovno aktivno prebivalstvo (zaposleni in samozaposleni), za študente, ki so študirali pred 1. januarjem 2010, za brezposelne osebe (pod določenimi pogoji), za osebe, ki skrbijo za otroke / invalidne osebe, za osebe v vojaški službi, za javne uslužbenke itd. Prostovoljna vključenost je na voljo brez omejitev za brezposelne osebe in študente, ki niso obvezno zavarovani na podlagi zakona iz leta 1995, za osebe, ki delajo v tujini, nekatere prostovoljce, tujce, ki delajo na Češkem za tujega delodajalca in zakonce diplomatov, ki živijo v tujini. V prostovoljno pokojninsko zavarovanje se lahko vključijo tudi druge osebe, starejše od 18 let, vendar za največ 15 let. To, glede na minimalno zahtevano število let zavarovalne dobe, ki v letu 2015 znaša 20 let pomeni, da je najmanj 5 let zavarovalne dobe vezane na dejansko delo.

Pravna ureditev je enaka za vse skupine zavarovancev, brez posebnih shem za posamezne kategorije. Obstajajo le nekatere posebnosti za določene poklice (npr. vojaki, policisti, cariniki, gasilci).

Iz I. stebra se zagotavljajo pokojnine, ki so vezane na višino preteklih plač oz. plačanih prispevkov in na trajanje zavarovanja. Iz obveznega zavarovanja se zagotavljajo starostna pokojnina (vključno s t.i.predčasno starostno pokojnino), invalidska

pokojnina, vdovska in družinska pokojnina. Če je oseba upravičena do več pravic iz obveznega zavarovanja hkrati (npr. starostna in invalidska pokojnina), se izplača samo ena pravica, praviloma tista, ki je višja. Če so izpolnjeni pogoji za pridobitev pravice do starostne ali invalidske pokojnine in do vdovske ali družinske pokojnine, se višja pokojnina izplača v polnem znesku, druga pa se izplača v višini 50% od pokojninske osnove, razen če zakon določa drugače.

Sistem je sestavljen iz dveh komponent: pavšalnega zneska osnovne pokojnine in iz dela, temelječega na dohodku. Pavšal zagotavlja vsem upravičenim državljanom osnovno pokojnino. Del, vezan na dohodek, pa ima močan redistributivni značaj.

Minimalna zahtevana zavarovalna doba za pridobitev pravice do pokojnine se za moške in ženske, ki se upokojijo pri zakonsko določeni upokojitveni starosti, v obdobju od 2010 do 2019 postopoma povečuje iz 25 let na 35 let (vsako leto se podaljša za eno leto), v letu 2015 pa je znašala 31 let zavarovalne dobe (30 let brez vključitve obdobj, za katere niso plačani prispevki) ali 20 let zavarovalne dobe (15 let brez vključitve obdobj, za katere niso plačani prispevki), če oseba ob upokojitvi presega zakonsko določeno upokojitveno starost za moške za najmanj 5 let (zakonsko določena upokojitvena starost za moške + 5 let - pri istem letu rojstva). Minimalno zahtevano število let zavarovalne dobe, ki v letu 2015 znaša 20 let, se je postopoma povečevalo od 15 let na 20 let v obdobju od 2010 do 2014.

Zaposleni, ki torej dosežejo zakonsko določeno upokojitveno starost po letu 2015 z zavarovalno dobo najmanj 31 let, so upravičeni do starostne pokojnine, prav tako zaposleni, ki so dopolnili 65 let starosti in izpolnjujejo pogoje za pridobitev pravice do invalidske pokojnine.

DVOJNI STATUS

Na Češkem je mogoče prejemati pokojnino ob sočasnem nadaljnjem opravljanju dela. Medtem ko ni omejitev zaslužka za tiste upokojence, ki so dosegli starost 63 let, pa je opravljanje dela po upokojitvi omejeno za prejemnike predčasne pokojnine. Tisti zaposleni in samozaposleni, ki prejemajo polno starostno pokojnino, lahko tako po upokojitvi nemoteno nadaljujejo z opravljanjem svoje dejavnosti, pri čemer se jim (ne glede na višino prihodka) izplačevanje pokojnine ne prekine ali zniža. Če posameznik prejema polno pokojnino, se le-ta za vsakih 360 dni dela poveča za 0,4%, če pa prejema delno pokojnino (polovico starostne pokojnine), pa se le-ta za vsakih 180 dni dela poveča za 1,5%.

Vendar pa mora zaposleni ali samozaposleni upokojenec v primeru, ko je dohodek dovolj visok, plačevati prispevke za socialno varnost iz naslova opravljanja dejavnosti.

Prejemnikom predčasne pokojnine se znesek le-te zniža glede na to, koliko časa pred zakonsko določeno upokojitveno starostjo posameznik pridobi pravico do predčasne pokojnine. V primeru, ko samozaposleni, ki prejema predčasno pokojnino, prejema tudi tako visoke dohodke, da doseže cenzus za vstop v obvezno zavarovanje, se mu izplačevanje omenjene pokojnine odloži. Prejemniki predčasne pokojnine morajo podpisati izjavo, da so seznanjeni z navedenimi omejitvami. Vendar pa se navedena omejitev uporablja samo do tedaj, ko prejemnik predčasne pokojnine doseže zakonsko določeno upokojitveno starost. Od takrat dalje je ureditev enaka kot za ostale starostne upokojence- omejitev torej ni.

Invalidski upokojenci, ki se jim invalidska pokojnina pretvori v starostno pokojnino pri starosti 65 let, lahko opravljajo pridobitno dejavnost brez omejitve.

FRANCIJA

DVOJNI STATUS

Mogoče je neomejeno sočasno prejetje pokojnine ter opravljanje dela/dejavnosti v primeru, ko posameznik izpolnjuje polne pogoje za upokojeitev. Ni torej omejitev za tiste, ki so stari nad 65 let ali za tiste, ki so stari od 60 do 65 let, pa imajo najmanj 40 let zavarovalne dobe, sicer pa obstajajo določene omejitve. Upokojenec lahko takoj po upokojitvi začne opravljati novo pridobitno dejavnost, vendar pa mora počakati vsaj 6 mesecev, da lahko začne opravljati isto dejavnost, kot jo je opravljal pred upokojitvijo.

Od leta 2009 upokojeni samozaposleni lahko prejemajo pokojnino tudi v primeru, če opravljajo dejavnost, vendar le pod pogojem, če:

- so dosegli zakonsko določeno upokojitveno starost in so upravičeni do »polne« pokojnine
- so dosegli polno upokojitveno starost, ne pa nujno tudi zahtevanega trajanja zavarovanja.

Upokojeni samozaposleni lahko ob opravljanju dejavnosti prejema pokojnino tudi v primeru, če navedeni pogoji niso izpolnjeni, vendar pa njegov dohodek ne sme presegati določenega zneska. Pokojnina in plača v tem primeru ne smeta presegati zneska zadnje plače oziroma 160% minimalne plače.

Invalidska pokojnina se nadomesti s starostno pokojnino, če zavarovanec ni zmožen za delo v starosti od 60 do 62 let. Če posameznik nadaljuje pridobitno dejavnost, se invalidska pokojnina 6 mesecev izplačuje še naprej; potem pa se izplačevanje pokojnine zamrzne, če skupni dohodek od pokojnine in plače presega povprečno plačo zavarovanca, izplačano v koledarskem letu pred nastopom invalidnosti.

NEMČIJA

V Nemčiji se obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje financira iz prispevkov, ki jih plačujejo delodajalci, delojemalci in določene skupine samozaposlenih ter druge osebe, vključene v obvezno zavarovanje. Zakonsko je določena obvezna vključitev vseh zaposlenih oseb in nekaterih skupin samozaposlenih, omogočena je tudi prostovoljna vključitev v obvezno zavarovanje.

Iz obveznega pokojninskega sistema in pokojninskega sistema za javne uslužbenke se zagotavljajo starostne pokojnine, pokojnine za preživele družinske člane ter invalidske pokojnine za ok. 90% zaposlenega prebivalstva (I. 2013). Zagotavljajo se tudi prejemki iz naslova poklicne rehabilitacije, ne pa tudi minimalna pokojnina.

Z redkimi izjemami obvezno pokojninsko zavarovanje velja za vse zaposlene v zasebnem in javnem sektorju (tudi za pripravnike, invalide, zaposlene v invalidskih delavnicah, posameznike na prostovoljni vojaški službi itd.) ter za nekatere skupine samozaposlenih oseb, obvezno pa so zavarovane tudi osebe na starševskem dopustu in vojaško osebje.

Vsi zaposleni tako spadajo v enega od sistemov starostnega zavarovanja. Obstajajo tudi posebni pokojninski sistemi za zaposlene v javnem sektorju, za rudarje itd. ter za samozaposlene osebe v nekaterih poklicih, vključno s kmeti in člani poklicev, organiziranih v združenjih (zdravniki, arhitekti, obrtniki, farmacevti, inženirji, računovodje, odvetniki).

Prostovoljno se lahko vključijo v pokojninsko zavarovanje vse osebe, stare nad 16 let, ki so nemški državljani (tudi nemški državljani, ki prebivajo v tujini) ter osebe, ki so izvzete iz obveznega zavarovanja.

Obvezno pokojninsko zavarovanje se financira iz prispevkov na podlagi dokladnega principa in zagotavlja pokojnine, vezane na dohodek, katerih višina je odvisna od višine

plačanih prispevkov in trajanja zavarovanja. Obvezni pokojninski sistem se delno financira tudi iz državnega proračuna. Le-ta prispeva okoli 25% vseh prihodkov.

Obvezno pokojninsko zavarovanje pokriva starostne pokojnine, pokojnine zaradi zmanjšane pridobitne zmožnosti ter pokojnine za preživele vzdrževane družinske člane (vdovske in družinske pokojnine).

Nemški pokojninski sistem je usmerjen k temu, da se znesek vplačanih prispevkov za pokojninsko zavarovanje odraža v podobnih pokojninskih pravicah. Pogoji za uveljavitev pravice do starostne pokojnine so izpolnjeni, ko oseba doseže upokojitveno starost in dopolni minimalno obdobje zavarovanja. Splošna doba za upravičenost do prejetanja pravic je najmanj pet let zavarovalne dobe, ki je sestavljena iz dob plačanih prispevkov in dodanih/nadomestnih/vštetih dob. V zavarovalno dobo se štejejo vsi meseci, za katere je oseba plačala prispevke in obdobja skrbi in vzgoje otroka, mlajšega od treh let. V pogoj 35-letne zavarovalne dobe pa se štejejo tudi vsa druga pokojninska obdobja, na primer obdobje izobraževanja in obdobje vzgoje otroka, mlajšega od 10 let.

DVOJNI STATUS

Tako zaposlene kot samozaposlene osebe lahko delajo in obenem prejemajo pokojnino, ko dopolnijo zakonsko določeno upokojitveno starost (le-ta se v Nemčiji postopoma povečuje iz 65 na 67 let v obdobju od 2012 do 2029). Po dopolnitvi starosti 65 let ni določene zgornje meje zaslužka. Obstajajo pa določene omejitve za tiste, ki so se upokojili pred dopolnitvijo zakonsko določene upokojitvene starosti (prejemniki predčasne pokojnine).

Starostna pokojnina se lahko uveljavlja kot polna pokojnina (*Vollrente*) ali kot delna pokojnina (*Teilrente*), v kolikor želi posameznik ob dopolnitvi upokojitvene starosti zgolj zmanjšati obseg poklicne dejavnosti (v višini ene tretjine, polovice ali dveh tretjin polne pokojnine). Višina pokojnine je odvisna od višine dodatnih individualnih zaslužkov. Pri prejemnikih polne pokojnine, ki še niso dosegli zakonsko določene upokojitvene starosti, dohodki iz dela oz. dejavnosti mesečno ne smejo presegati 450 € bruto (2014), dvakrat v vsakem koledarskem letu (na primer zaradi počitnic in božiča) pa lahko posameznik preseže navedeno mesečno omejitev in zasluži do dvakrat toliko. Preseganje navedene meje ne pomeni avtomatično izgube pokojnine. V primeru dodatnega zaslužka v višini nad 450 € se polna pokojnina lahko spremeni v delno pokojnino (v višini 33,3%, 50%, oziroma 66,7% celotne pokojnine, odvisno od dodatnega zaslužka), ki ima mejo dodatnega zaslužka postavljeno višje. Znesek dodatnega dohodka, ki ga lahko oseba poleg delne pokojnine dodatno zasluži, temelji na njenem dohodku v zadnjih treh koledarskih letih pred uveljavitvijo starostne pokojnine. Če nekdo v preteklem letu ni imel nobenih dohodkov oziroma le manjši dohodek, se uporabi splošna minimalna dodatna omejitev dohodka, ki znaša 50% povprečne plače.

Pokojnina se preneha izplačevati v primeru preseganja najvišjega določenega zneska dodatnega zaslužka.

V kolikor upravičenci do pokojninskega prejemka za starejše od 64 let (transfer na podlagi ugotovljenega premoženjskega stanja) zaslužijo manj kot 180 EUR na mesec, se jim prejemek zniža za 30% prejetega zaslužka, v kolikor pa dohodek presega 180 EUR se prejemek preneha izplačevati.

Prejemniki pokojnine iz naslova zmanjšane pridobitne zmožnosti lahko prav tako zaslužijo dodatni dohodek do določene meje. Če prejemajo polno pokojnino iz naslova zmanjšane pridobitne zmožnosti v najvišjem znesku, lahko zaslužijo do 450 € na mesec, preden se pokojnina zniža. Tako delne kot tudi starostne pokojnine imajo

postavljene individualne meje, ki so odvisne od lanskoletnega dobička, od katerega je posameznik plačeval prispevke in splošne omejitve dodatnega dohodka, ki je najnižja meja za vse. Tudi pri tej pokojnini lahko posameznik dvakrat v vsakem koledarskem letu preseže mesečno omejitev in zasluži do podvojenega mejnega zneska.

Če posameznik prejema pokojnino zaradi zmanjšane pridobitne zmožnosti je dolžan obvestiti svoj pokojninski zavod o vsaki zaposlitvi, ki jo začne opravljati. Če dela, ker se je njegovo zdravstveno stanje bistveno izboljšalo, pokojninski zavod pregleda njegovo situacijo, da vidi, če so še vedno izpolnjeni pogoji za izplačilo pokojnine

REGRESNI ZAHTEVKI

Odškodnina v primeru odgovornosti je praviloma vključena v nemški sistem obveznega socialnega nezgodnega zavarovanja. Po nemški zakonodaji nosilci obveznega nezgodnega zavarovanja povrnejo delodajalcem škodo v skladu z njihovo civilnopravno odgovornostjo (za škodo). Če je zaposleni poškodovan ali zbolil zaradi poklicne bolezni v času dela pri delodajalcu, škodo izključno pokriva/nadomesti nosilec obveznega nezgodnega zavarovanja. Delodajalcem se tako ni treba bati odškodninskih zahtevkov zaposlenih, če pride do nesreče pri delu ali poklicne bolezni. To zagotavlja socialni mir in finančno varnost. V zameno delodajalci plačujejo premije za obvezno nezgodno zavarovanje (iz odgovora DGUV, International Social Law/European Law Division).

Nosilec obveznega nezgodnega zavarovanja lahko uveljavlja regresni zahtevek do delodajalca le v primeru hude malomarnosti oziroma naklepa delodajalca, ali ko se zavarovani dogodek zgodi med nezakonito zaposlitvijo (iz odgovorov DGUV). Zakonik o socialni varnosti, Knjiga 7 (SGB VII) v 110. členu namreč določa, da so delodajalci dolžni pokriti stroške nosilcem socialnega zavarovanja (Sozialversicherungsträgern), ki so nastali zaradi zavarovanega dogodka, povzročenega iz naklepa ali hude malomarnosti delodajalca (prvi odstavek) ali ko se zavarovani dogodek zgodi med nezakonito zaposlitvijo (prvi a odstavek).

Zakonik o socialni varnosti, Knjiga 7 v drugem odstavku 110. člena tudi določa, da se nosilec obveznega zavarovanja lahko po prostem poudarku (obstaja diskrecijska pravica) deloma ali v celoti odpove uveljavljanju regresnega zahtevka zlasti upoštevajoč finančne okoliščine dolžnika.

Obstoj delodajalca-dolžnika ne bi smel biti ogrožen, zato se gospodarske in socialne razmere, kot tudi teža malomarnosti, upoštevajo pri sprejemanju odločitve o regresnem zahtevku (iz odgovora DGUV, International Social Law/European Law Division).

Povrnitev povzročene škode za poškodbe pri delu ali povezane z delom (regresni zahtevek) lahko zahtevajo nosilci obveznega nezgodnega zavarovanja, ki so določeni v 114. členu Zakonika o socialni varnosti, Knjiga 7 (iz odgovora DGUV, Justitiariat). Zakonik (SGB VII) pa v 114. členu med nosilci obveznega nezgodnega zavarovanja našteva:

- sindikat/poklicne kooperative (Berufsgenossenschaften),
- Zavarovalnica za kmetijstvo, gozdarstvo in vrtnarstvo (Sozialversicherung für Landwirtschaft, Forsten und Gartenbau – SWLFG),
- Zavarovalnica za zvezo in železnice (die Unfallversicherung Bund und Bahn),
- Zavarovalnica za pošto in telekom (die Unfallkasse Post und Telekom),
- deželne nezgodne zavarovalnice (die Unfallkassen der Länder),
- občinska zavarovalna združenja (die Gemeindeunfallversicherungsverbände und Unfallkassen der Gemeinden),
- nezgodne zavarovalnice za gasilce (die Feuerwehr-Unfallkassen) in
- skupne nezgodne zavarovalnice za dežele in občine (die gemeinsamen Unfallkassen für den Landes- und den kommunalen Bereich).

Zaposlena oseba (zavarovanec) lahko vloži regresni zahtevek proti povzročitelju škode le, če je bilo dejanje naklepno. V tem primeru se regresni zahtevek zniža glede na nadomestilo, ki ga je zavarovanec prejel od nosilca nezgodnega zavarovanja zaradi poškodbe pri delu oziroma poklicne bolezni (iz odgovora DGUV, International Social Law/European Law Division).

Zakonik o socialni varnosti (SGB VII) v 110. členu tudi določa, da so delodajalci dolžni pokriti stroške nosilcem socialnega zavarovanja le do višine odškodninskega zahtevka v civilnem postopku (Zivilrechtsweg). V primeru dela na črno pa so dolžni povrniti vse stroške (plačilo prispevkov itd.), ki so nastali kot posledica zavarovalnega primera med izvajanjem dela na črno. V zadnjem primeru se postopek vodi pri socialnih sodiščih (Sozialrechtsweg) (iz odgovora DGUV, Justitiariat).

Delodajalec se lahko pri zasebnih zavarovalnicah zavaruje za odgovornost zaradi nezgod pri delu, ki krije tudi regresne zahtevke v primeru hude malomarnosti (iz odgovora DGUV, Justitiariat).

Regresni zahtevki so po podatkih Nemške socialne in nezgodne zavarovalnice (DGUV) v skladu s prej opisanim 110. členom Zakonika o socialni varnosti (SGB VII) zelo redki. Na splošno nosilci nezgodnega zavarovanja pokrijejo vse stroške, ki so nastali zaradi nesreče pri delu ali poklicnih bolezni brez regresnih zahtevkov (iz odgovora DGUV, Justitiariat).

Regresni zahtevek v povezavi z nezakonito zaposlitvijo (delo na črno) je predvsem preventivni ukrep. Grožnja z zahtevo po povrnitvi stroškov zavarovalnicam, nastalih zaradi nesreč pri delu in poklicnih bolezni v primeru nezakonitih zaposlitev, naj bi spodbudila delodajalce, da plačujejo obvezne prispevke. S porastom škodnih primerov, za katere niso bili plačani prispevki, raste tudi višina premij za nezgodno zavarovanje. Ker regresni zahtevki navzgor niso omejeni, imajo naravo civilnopravne sankcije).

POLJSKA

DVOJNI STATUS

Možna je kombinacija dela in prejemanja pokojnine, vendar pa mora pogodba o zaposlitvi prenehati veljati, preden posameznik prejme polno pokojnino. Upokojenci lahko nato še naprej delajo, vendar na podlagi nove pogodbe o zaposlitvi, ob tem pa prejemajo polno pokojnino.

Ko upokojenci dosežejo zakonsko določeno upokojitveno starost (65 moški, in 60 ženske), se pokojnina zaradi sočasnega opravljanja dela ali dejavnosti ne zniža. Obstajajo pa določene omejitve glede kombinacije prejemanja pokojnine in dohodkov iz dela oz. dejavnosti za tiste upokojence, ki so pridobili pravico do starostne pokojnine preden so dosegli zakonsko določeno upokojitveno starost ter v primeru, če je oseba hkrati prejemnik invalidske pokojnine in ji je bila priznana delna nezmožnost za delo. Navedeni so upravičeni do pokojnine v znesku, ki je odvisen od višine dohodkov iz naslova opravljanja dela oz. dejavnosti. Obstajajo 3 dohodkovni razredi:

- če so dohodki nižji od 70% povprečne mesečne plače se pokojnina izplačuje v celotnem znesku;
- če dohodek znaša od 70% - 130% povprečne mesečne plače, se pokojnina zniža za toliko, kolikor dohodek presega 70% povprečne mesečne plače, vendar ne za več kot za fiksno določen najvišji znesek znižanja,
- če dohodek preseže 130% povprečne mesečne plače se pokojnina preneha izplačevati.

Prihodki (vključno s pokojninskimi prejemki) so predmet obdavčitve.

Pravice iz pokojninskega zavarovanja se lahko na račun opravljanja dela po upokojitvi povečujejo.

LUKSEMBURG

DVOJNI STATUS

Starostna pokojnina se uveljavlja pri starosti 65 let. Po tej starosti je mogoče brez omejitev kombinirati prejetje pokojnine in dohodka iz dela, pri čemer pokojnina ostane nespremenjena. Samozaposlenim se ni potrebno več obvezno zavarovati, zaposleni pa so v celoti vključeni v sistem socialnih zavarovanj in morajo (tako kot tudi njihovi delodajalci) plačevati socialne prispevke, vendar pa se jim le-ti lahko na njihovo zahtevo ob koncu vsakega koledarskega leta povrnejo.

Samozaposleni prejemniki predčasne pokojnine, ki so dopolnili starost 57 let in več ter prejemniki invalidske pokojnine lahko nadaljujejo svojo dejavnost, vendar pa se jim predčasna pokojnina zniža za polovico, če njihov povprečni mesečni dohodek iz te dejavnosti preseže znesek tretjine minimalne plače (640 EUR na mesec). Poleg tega se preostala polovica predčasne pokojnine še dodatno zniža, če vsota plače in polovice pokojnine skupaj presegata zgornjo mejo, ki predstavlja povprečje petih najvišjih letnih dohodkov zavarovanca, doseženih tekom dopolnjene pokojninske dobe. Če pa že sama višina pokojnine presega navedeni cenzus, se le-ta zniža za znesek dohodka.

PORTUGALSKA

DVOJNI STATUS

Na Portugalskem v okviru splošnega sistema socialne varnosti (zasebni sektor) starostni upokojenci (z izjemo tistih, ki prejemajo starostno pokojnino, ki izhaja neposredno iz predhodne invalidske pokojnine) lahko nemoteno opravljajo delo ob sočasnem prejemanju pokojnine. Vendar pa upokojenci, ki so se upokojili v okviru sheme s fleksibilno upokojitveno starostjo (*»the flexible retirement age scheme«*), do tri leta po upokojitvi ne smejo delati v istem podjetju kot so delali do upokojitve (sankcija: globa in obvezna izbira med prejemanjem pokojnine ali nadaljevanjem zaposlitve).

Tudi prejemniki delne invalidske pokojnine v določenih zakonskih mejah lahko kombinirajo pokojnino z dohodki iz drugih dejavnosti

Obstajajo pa nekatere izjeme, ko je prejetje pokojnine zaustavljeno v primeru, če upokojenci želijo opravljati delo ali dejavnost, in sicer:

- Kadar prejetje starostne pokojnine po zakonsko določeni upokojitveni starosti izhaja neposredno iz predhodne invalidske pokojnine. Invalidska pokojnina (tako pri tistih, ki nimajo preostale delovne zmožnosti kot pri tistih s preostalo delovno zmožnostjo) se pretvori v starostno naslednji mesec po dopolnitvi zakonsko določene starosti za pridobitev pravice do starostne pokojnine (66 let v letih 2014 in 2015).
- V primeru prejemanja predčasne starostne pokojnine upravičenci v obdobju treh let ne smejo kombinirati prejemanja pokojnine in drugih dohodkov.

V okviru posebnega sistema za javne uslužbenke (ki je zaprt od januarja leta 2006; novi zaposleni pa so od tega datuma dalje vključeni v splošni sistem) upokojenec po upokojitvi ne more opravljati nobene dejavnosti v javnem sektorju. V posebnih primerih, ko pooblaščen upokojeni javni uslužbenec vendarle opravlja delo po upokojitvi v javnem sektorju, pa se izplačevanje pokojnine prekine.

V primeru opravljanja dela po upokojitvi nastane obveznost plačila prispevkov za socialno varnost v višini 23,9% (16,4% za delodajalce in 7,5% za zaposlene). Normalni prispevki so 34,75% (23,75% za delodajalce in 11% za zaposlene). Samozaposleni so pri plačilu prispevkov izvzeti.

Posamezniku, ki dela po upokojitvi, se samodejno vsako leto (1. januar) dodatno odmerijo pravice iz naslova pokojninskega zavarovanja, ob upoštevanju prispevkov,

vplačanih v preteklem letu. Novi znesek pokojnine se tako izplačuje od junija naslednjega leta.

HRVAŠKA

DVOJNI STATUS

Od 1. januarja 2014 velja na Hrvaškem nov Zakon o pokojninskem zavarovanju /ZOMO/ (Uradni list 157/2013, 151/2014 in 33/2015), ki je uvedel nova pravila glede kombiniranja prejemanja pokojnine in dohodkov iz dela oz. dejavnosti.

Načeloma se med obdobjem zaposlitve ali samozaposlitve izplačilo pokojnine ustavi in oseba postane zavarovanec oziroma se zaposlitev prekine, ko se zavarovanec ob izpolnitvi zakonskih pogojev odloči, da zaprosi za pridobitev pravice do starostne pokojnine.

Vendar pa obstaja nekaj izjem, kjer se pokojnina lahko kombinira z dohodki iz dela oz. dejavnosti, in sicer:

- pri upravičencih do pokojnine (ne pa predčasne pokojnine), ki še naprej delajo za polovični delovni čas (to velja le za zaposlene, ne pa tudi za samozaposlene osebe)
- pri upravičencih do invalidske pokojnine zaradi poklicne nesposobnosti za delo, ki je nastala še v času veljave prejšnjega Zakona o pokojninskem zavarovanju
- pri upravičencih do invalidske pokojnine z ugotovljeno delno nezmožnostjo za delo (v skladu s prejšnjo zakonodajo – poklicna nezmožnost)
- pri upokojevcih, ki opravljajo sezonska dela v kmetijstvu, obdobje dela ne sme biti daljše od 90 dni v koledarskem letu.
- pri upokojevcih, ki zaslužijo na drugih podlagah (pogodba o opravljanju storitev)
- pri upokojevcih, ki opravljajo hišna dela (t.i. »do-it-yourself« dejavnosti) in določena dopolnilna dela (v skladu z Zakonom o obrti).

Izjemoma se lahko starostna pokojnina (z izjemo tistih, ki prejemajo starostne pokojnine z izpolnjenimi pogoji 60 let starosti in 41 let delovne dobe in izvedene invalidske pokojnine, ki se samo imenujejo starostne pokojnine) kumulira s plačo, ki jo uživalec/zavarovanec ustvari s delom za polovični delovni čas od polnega (člen 99). Pokojnina se lahko akumulira z drugimi dohodki na podlagi pogodbe o delu (tj. priložnostnega dela). Predmet pogodbe o delu so lahko določena dela, ki nimajo značaja stalnosti, ampak so enkratne narave, ponavadi gre za opravljanje določenih fizičnih ali intelektualnih del v omejenem obsegu, ki jih je potrebno opraviti v določenem roku in za določeno plačilo, ponavadi ne v prostorih naročnika dela.

Omejitve zaslužka ni, vendar pa je omejen znesek najvišje pokojnine, če je kasneje pokojnina višja od najvišje pokojnine. Uživanci pokojnine plačujejo prispevke.

Če je oseba samozaposlena, pa je omejena osnova za plačilo prispevkov, v skladu z Zakonom o prispevkih.

V zvezi z obveznostjo plačila prispevkov za socialno varnost je potrebno poudariti, da se prispevki plačujejo v enaki višini kot jih je uživalec/zavarovanec plačeval pred začetkom prejemanja pokojnine (20%, če je zavarovanec zavarovan le v okviru prvega stebra oz. 15% + 5%, če je zavarovan v okviru II. stebra).

Povečanje starostne pokojnine na račun dela po upokojitvi je mogoča, ko zavarovanec/uživalec pridobi najmanj eno leto zavarovalne dobe. Starostna pokojnina se v tem primeru ponovno odmeri na način, da se upošteva vsa leta zavarovanja ter plače iz celotnega obdobja zavarovanja.

REGRESNI ZAHTEVKI

Hrvaški Zavod za pokojninsko zavarovanje (v nadaljevanju Zavod) ima v skladu s 162. členom Zakona o pokojninskem zavarovanju Zavod pravico do izterjave odškodnine od osebe, ki je povzročila zmanjšanje delovne sposobnosti ob preostali delovni zmožnosti, delno ali popolno izgubo zaslužka, telesno okvaro ali smrt zavarovanca, le v primeru, ko gre za nadomestilo denarnih sredstev, izplačanih v breme pokojninskega zavarovanja, dokler se izplačila izvajajo in če so ta izplačila zagotovljena v pokojninskem zavarovanju.

Odškodnino v smislu prej omenjenega člena je mogoče od delodajalca zahtevati le, če je bila škoda povzročena kot posledica neizvajanja ustreznih varnostnih ukrepov na delovnem mestu ali ukrepov za zaščito oseb.

V internih aktih Zavoda oz. v Pravilniku o premoženjsko pravnih terjativah je natančno določen postopek izterjav Zavoda, vključno z odloženimi plačili odškodninskih zahtevkov na podlagi storjene škode, kot tudi pogoji za morebiten odpis terjatev. Odložitev plačila in obročna plačila regresnih zahtevkov iz naslova nadomestila škode se v skladu s tem pravilnikom odobri tisti pravni osebi, pri kateri se ugotovi, da bi enkratni znesek odškodnine povzročil njeno nelikvidnost, stečaj ali likvidacijo.

Tudi fizični osebi se lahko odobri odlog ali obročno odplačevanje odškodnine, in sicer v primeru, če se ugotovi, da bi enkratno odplačilo škode ogrozilo osnovne življenjske potrebe dolžnika in članov njegovega gospodinjstva.

Pravni osebi s sedežem na Hrvaškem se lahko mesečne obroke odobri za obdobje največ 36 mesecev (ob izdaji zadolžnice). Če pa gre za pravno osebo s sedežem izven Hrvaške, je tak rok mogoč le ob predložitvi bančne garancije, sicer se obročno odplačevanje odobri le za obdobje do 12 mesecev.

Pogoji za odpis terjatev iz naslova povzročene škode pa so neizterljivost, neekonomičnost postopka (ko bi stroški postopka presegli zahtevan znesek) in ogroženost dolžnika kljub morebitnemu obročnemu odplačevanju (razen v primeru malomarnosti).

6. DRUGE POSLEDICE, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

Predlog zakona prinaša dolgoročne pozitivne posledice za gospodarstvo. Predlog zakona bo pozitivno vplival na področje uživanja socialnih pravic samostojnih podjetnikov, ki ne bodo več prisiljeni v skrajševanje bolniškega staleža.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 44/14 – ORZPIZ206, 85/14 – ZUJF-B, 95/14 – ZUJF-C, 90/15 – ZIUPTD in 102/15, 23/17, 40/17 in 65/17) se četrti odstavek 25. člena dopolni tako, da se glasi:

»(4) Prostovoljno se lahko vključijo v obvezno zavarovanje tudi uživalci starostne pokojnine, zavarovani po 15. členu tega zakona, ki na območju Republike Slovenije začnejo ponovno opravljati dejavnost v obsegu, ki ustreza sorazmernemu delu polnega delovnega oziroma zavarovalnega časa in uživalci družinske oziroma vdovske pokojnine s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji ter prejemnice ali prejemniki (v nadaljnjem besedilu: prejemniki) poklicne pokojnine do uveljavitve pravice do pokojnine iz obveznega zavarovanja.«

2. člen

39. a člen se spremeni tako, da se glasi:

»39. a člen
(dvojni status)

(1) Zavarovancu, ki že opravlja ali začne opravljati dejavnost v obsegu, ki ustreza polnemu delovnemu oziroma zavarovalnemu času in izpolnjuje pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine po tem zakonu ali je izpolnil pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine po predpisih, veljavnih do 31. decembra 2012 v skladu s prvim odstavkom 391. ali 394. členom tega zakona se, če se za to odloči, od prvega naslednjega dne po vložitvi zahteve mesečno izplačuje polno starostno pokojnino, do katere bi bil upravičen na dan njene uveljavitve.

(2) Izplačilo polne pokojnine lahko uveljavi tudi uživalec starostne pokojnine, uveljavljene po splošnih predpisih o obveznem pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki že opravlja ali začne opravljati dejavnost v obsegu, ki ustreza polnemu delovnemu oziroma zavarovalnemu času. Pokojnina se izplačuje v višini že uveljavljene pokojnine, od prvega naslednjega dne po vložitvi zahteve, vendar največ od vključitve v obvezno zavarovanje s polnim delovnim oziroma zavarovalnim časom, do prenehanja zavarovanja s polnim delovnim oziroma zavarovalnim časom.«

3. člen

V 116. členu se doda nov peti odstavek, ki se glasi:

»(5) Ne glede na določbe prvega in tretjega odstavka tega člena se uživalcu starostne pokojnine, zavarovanemu po 15. členu tega zakona, ki na območju Republike Slovenije začne ponovno opravljati dejavnost v obsegu, ki ustreza sorazmernemu delu polnega delovnega oziroma zavarovalnega časa, omogoči izplačevanje celotne starostne pokojnine.«

Ostali odstavki se ustrezno preštevilčijo.

4. člen

191. člen se spremeni tako, da se glasi:

**»191. člen
(odgovornost delodajalca za škodo zavodu)**

- (1) Zavod zahteva povrnitev povzročene škode od delodajalca, če je namenoma ali iz hude malomarnosti opustil izvajanje ukrepov za varnost in zdravje pri delu ali drugih ukrepov, predpisanih ali odrejenih za varnost ljudi in ima ta opustitev za posledico invalidnost, potrebo po tuji pomoči in postrežbi ali smrt zavarovanca.
- (2) Zavod ima pravico zahtevati povrnitev povzročene škode od delodajalca tudi, če nastane škoda zaradi tega, ker je bilo delovno razmerje sklenjeno brez predpisanega zdravstvenega pregleda z osebo, ki zdravstveno ni bila zmožna za opravljanje določenih del ali nalog, kar se je ugotovilo pozneje.
- (3) Zavod ima pravico zahtevati povrnitev povzročene škode od delodajalca, če je škoda nastala zato, ker mu delodajalec ni dal podatkov ali je dal neresnične podatke o dejstvih, od katerih je odvisna pridobitev, odmera ali izguba pravice.
- (4) Kot delodajalec se v smislu tega člena šteje oseba, za katero delavec na podlagi pogodbe o zaposlitvi ali na kakršnikoli drugi pravni podlagi opravlja delo.
- (5) Zavod lahko od delodajalca zahteva znesek odškodnine največ v višini 20-kratnika najnižje pokojninske osnove. Če je povzročena škoda nastala namenoma, jo v celoti povrne delodajalec.«

5. člen

Drugi odstavek 193. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(2) Odškodnina, ki jo ima zavod pravico zahtevati v primerih iz tretjega odstavka 119. člena tega zakona, obsega nastale stroške in celotne zneske pokojnine oziroma drugih dajatev, ki jih izplačuje zavod, ne glede na omejitve, določene v drugih zakonih.«

6. člen

V 394. členu se četrti odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(4) Zavarovanec, ki mu je na dan 31. decembra 2012 manjkalo za pridobitev pravice do starostne pokojnine po predpisih, veljavnih do uveljavitve tega zakona, do pet let starosti in pet let pokojninske dobe ali manj in ima na ta dan priznan status delovnega invalida II. ali III. kategorije invalidnosti, se lahko upokoji po predpisih, veljavnih do uveljavitve tega zakona, ko dopolni manjkajočo starost in pokojninsko dobo. Prav tako invalid II. ali III. kategorije invalidnosti, ki je na dan 31. decembra 2012 prijavljen pri Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje in mu je na ta dan manjkalo za pridobitev pravice do starostne pokojnine po predpisih veljavnih do uveljavitve tega zakona do pet let starosti in pet let pokojninske dobe ali manj, se lahko upokoji po predpisih veljavnih do uveljavitve tega zakona, ko dopolni manjkajočo starost in pokojninsko dobo.«

Za osmim se doda nov deveti odstavek, ki se glasi:

»(9) Zavarovancu, ki je bil na dan 31. decembra 2012 prostovoljno vključen v obvezno zavarovanje na podlagi sedme alineje prvega odstavka 34. člena ZPIZ-1 in je bil z uveljavitvijo ZPIZ-2 še naprej prostovoljno vključen v obvezno zavarovanje po prvem

odstavku 25. člena tega zakona do prve prekinitve statusa, se ta zavarovalna doba šteje kot pokojninska doba brez dokupa.«

7. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITVE ČLENOV

K 1. členu

Predlagatelj ocenjuje, da je ob upoštevanju načela enakosti najbolj pravično, da se vsem, ki bi želeli ostati aktivni tudi po izpolnitvi pogojev za starostno pokojnino, omogoči dvojni status na način primerljiv z ostalimi državami EU, predstavljenimi v prikazu ureditve v drugih pravnih sistemih. Vsak zavarovanec naj ima možnost nadaljevati svojo dejavnost (s.p.) ali jo ustanoviti in ob tem prejemati polno starostno pokojnino, do katere je upravičen. Ocenjujemo, da je za pokojninsko blagajno to lahko samo dobro, saj bodo polni prispevki teh zavarovancev dodaten priliv, ki se mu v nasprotnem primeru država odpove. Prav tako ocenjujemo, da je takšen način reševanja dvojnega statusa primernejši od tistega, ki je bil sprejet na predlog Vlade RS, saj spodbuja zavarovance, ki bi želeli ostati delovno aktivni tudi po izpolnitvi pogojev za starostno ali predčasno pokojnino, da to počnejo na legalen način. V nasprotnem primeru, ob bolj neugodnih pogojih dvojnega statusa, bo po naši oceni več sive ekonomije, veliko potencialnih vplačnikov polnih prispevkov za socialna zavarovanja se bo po preračunu stroškov odločilo za delo na črno, ki ga bo izredno težko nadzorovati.

K 2. členu

Obrazložitev enaka kot k 1. členu. Gre za medsebojno povezane določbe zakona.

K 3. členu

Obrazložitev enaka kot k 1. in 2. členu. Gre za medsebojno povezane določbe zakona.

K4. členu

Odškodninska obveznost delodajalcev glede regresnih zahtevkov v primeru poškodbe pri delu ali poklicne bolezni bi bila sprejemljiva, če delodajalec krši predpise namenoma ali iz hude malomarnosti. V primerih, ko je pa vzrok za poškodbe predvsem na strani delavca ali v primerih lahke malomarnosti pa ne, saj delodajalci že vplačujejo prispevke za zavarovanje za primer poškodbe pri delu ali poklicne bolezni zavodu.

Zakonska omejitev višine zneska odškodnine navzgor in sicer na 20-kratnik najnižje pokojninske osnove, je sorazmerna rešitev. Smisel omejitve je v tem, da se ne ogrozi obstoj povzročitelja škode. Neomejena odgovornost je namreč nesorazmerna, razen pri namerno povzročeni škodi, saj ne omogoča njihovega stabilnega in predvidljivega poslovanja.

Predlagamo ureditev, ki je poznana tudi v primerljivih EU državah. Tako na primer v nemški in avstrijski ureditvi nosilec socialnega zavarovanja lahko uveljavlja regresni zahtevek do delodajalca le v primeru, če je delodajalec škodo povzročil namenoma ali iz hude malomarnosti. V Nemčiji zakon celo pooblašča nosilca socialnega zavarovanja, da se po prostem preudarku regresnemu zahtevku lahko tudi odpove, saj se zavedajo, da bi predvsem pri težjih poškodbah pri delu lahko ogrozilo obstoj povzročitelja škode (delodajalca), še posebej, če gre za manjše ali srednje velikega delodajalca.

Tako po nemški in avstrijski ureditvi regresnega zahtevka torej ni mogoče uspešno uveljavljati, ko je delodajalcu mogoče očitati zgolj lahko malomarnost. Odgovornost za primer lahke malomarnosti mora biti krita iz prispevka za poškodbe pri delu in poklicne bolezni, ki ga plačujejo delodajalci in sicer v višini 0,53% od plače.

Predlagamo tudi zakonsko omejitev višine regresnih zahtevkov, tako, da bi komercialne zavarovalnice imele trden temelj za izračun zavarovalnih premij pri oblikovanju zavarovalnega produkta za te primere. Regresni zahtevki za primer namerno povzročene škode se ne omejujejo.

K 5. členu

Zaradi omejitve višine zneska odškodnine navzgor v 1. členu te novele se s tem členom smiselno iz besedila 193. člena brišejo 190., 191. in 192. člen. Odškodnina, ki jo ima zavod pravico zahtevati v primerih iz tretjega odstavka 119. člena pa še naprej

obsega nastale stroške in celotne zneske pokojnine oziroma drugih dajatev, ki jih izplačuje zavod, ne glede na omejitve, določene v drugih zakonih.

K 6. členu

Sedanja ureditev četrtega odstavka 394. člena razlikuje med zaposlenim in brezposelnim invalidom in na dan 31. december 2012 brezposelnim invalidom omogoča daljši rok za izpolnitev pogojev za upokojitev. Po mnenju Zveze delovnih invalidov Slovenije je takšna ureditev diskriminatorna in da zanjo ne obstaja utemeljena podlaga. Zaradi vsega navedenega predlagamo spremembo četrtega odstavka.

Predlagana rešitev odpravlja tudi krivico zavarovancev, ki so tudi po 31. 12. 2012 prostovoljno vplačevali prispevke za PIZ. Med njimi je veliko žensk, ki spadajo v najbolj ranljivo skupino ljudi, ki so bili 31. 12. 2012 prijavljeni na Zavodu za zaposlovanje in vključeni v prostovoljno pokojninsko zavarovanje ter so si še naprej po novi zakonodaji plačevali v prostovoljno pokojninsko zavarovanje, do izpolnitve pogojev za upokojitev. Po ZPIZ-2 ta kategorija ljudi nima pravice do znižanja starostne meje za delo pred 18. letom, nima pravice uveljavljati otrok za znižanje starostne meje in prav tako ne more uveljavljati znižanja za čas služenja vojaškega roka. Na pokojnino pa morajo čakati do starosti 65 let. Kar je skoraj 6 let več od starosti, pri kateri se trenutno upokoji večina drugih državljanek. Če bi se upokojile predčasno, pa bi imele, na že tako nizko pokojnino, še do 18 % odbitka. Obdobje prostovoljnega vplačevanja se bo v skladu z zakonom upoštevalo kot pokojninska doba brez dokupa in sicer tako, da se priznana pokojninska doba brez dokupa veže na prostovoljno vplačevanje v pokojninsko in invalidsko zavarovanje do prve prekinitve tega statusa. S tem izenačimo ljudi, ki so na primer bili prostovoljno zavarovani tudi po 1. 1. 2013 neprekinjeno do upokojitve 1. 11. 2016 s tistimi, ki so bili neprekinjeno zavarovani do 31. 12. 2015 in so se zaposlili in se upokojili 1. 11. 2016.

K 7. členu

S tem členom se ureja začetek veljavnosti zakona. Zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

25. člen

(prostovoljna vključitev v obvezno zavarovanje)

(1) Oseba s stalnim bivališčem v Republiki Sloveniji, ki je dopolnila 15 let starosti in ne izpolnjuje pogojev za obvezno vključitev v zavarovanje po tem zakonu, se lahko prostovoljno vključi v obvezno zavarovanje.

(2) Državljanke ali državljani (v nadaljnjem besedilu: državljani) Republike Slovenije, ki so v delovnem razmerju v tujini, se lahko prostovoljno zavarujejo če so bili neposredno pred odhodom v tujino zavarovani na ozemlju Republike Slovenije ali so imeli pred odhodom v tujino stalno prebivališče na ozemlju Republike Slovenije in niso za ta čas obvezno zavarovani pri tujem nosilcu zavarovanja ali so obvezno zavarovani, pa teh pravic ne morejo uživati zunaj te države.

(3) Ne glede na določbo prvega odstavka tega člena se lahko prostovoljno vključi v obvezno zavarovanje oseba v delovnem razmerju s krajšim delovnim časom, vendar le za razliko do polnega delovnega časa.

(4) Prostovoljno se lahko vključijo v obvezno zavarovanje tudi uživalci družinske oziroma vdovske pokojnine s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji ter prejemnice ali prejemniki (v nadaljnjem besedilu: prejemniki) poklicne pokojnine do uveljavitve pravice do pokojnine iz obveznega zavarovanja.

(5) Prostovoljno se lahko vključijo v obvezno zavarovanje tudi osebe, ki izpolnjujejo pogoje iz prvega in tretjega odstavka 17. člena tega zakona, razen pogoja dohodka iz prvega odstavka 17. člena tega zakona. Ne glede na prvi in tretji odstavek tega člena se osebe iz tega odstavka lahko zavarujejo tudi do polnega zavarovalnega časa, če so v delovnem razmerju z manj kot polnim delovnim časom.

(6) Prenosnik kmetijskega gospodarstva, ki za prenos prejema rento iz naslova ukrepov kmetijske politike, se lahko prostovoljno vključi v obvezno zavarovanje, če ni uživalec pokojnine.

(7) Zavod lahko osebo iz prvega odstavka tega člena pred vključitvijo v obvezno zavarovanje pošlje na predhodni zdravstveni pregled, na katerem se ugotovi, ali je zmožna za delo.

(8) Stroški pregleda iz prejšnjega odstavka bremenijo zavod.

39. a člen

(izplačilo 20 % pokojnine)

(1) Zavarovancu, ki je obvezno vključen v obvezno zavarovanje s polnim delovnim oziroma zavarovalnim časom in izpolnjuje pogoje za pridobitev pravice do starostne ali predčasne pokojnine po tem zakonu ali je izpolnil pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine po predpisih, veljavnih do 31. decembra 2012 v skladu s prvim odstavkom 391. ali 394. členom tega zakona se, če se za to odloči, od prvega naslednjega dne po vložitvi zahteve mesečno izplačuje 20 % starostne ali predčasne pokojnine, do katere bi bil upravičen na dan njene uveljavitve. Del pokojnine se izplačuje do prenehanja obveznega zavarovanja s polnim delovnim oziroma zavarovalnim časom.

(2) Izplačilo dela pokojnine lahko uveljavi tudi uživalec starostne ali predčasne pokojnine, uveljavljene po splošnih predpisih o obveznem pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki se je ali se bo obvezno vključil v obvezno zavarovanje za polni delovni oziroma zavarovalni čas. Del pokojnine se izplačuje v višini 20 % že uveljavljene pokojnine, od prvega naslednjega dne po vložitvi zahteve, vendar največ od vključitve v obvezno zavarovanje s polnim delovnim oziroma zavarovalnim časom, do prenehanja zavarovanja s polnim delovnim oziroma zavarovalnim časom.

(3) Izpolnitev pogojev za priznanje pravice do starostne pokojnine v času izplačila dela predčasne pokojnine ne vpliva na višino tega izplačila.

(4) Med uživanjem dela pokojnine iz prvega in drugega odstavka tega člena ni mogoče zahtevati spremembe odmere dela pokojnine.

(5) Zavod v informaciji, ki jo pošlje zavarovancu po uradni dolžnosti v skladu s šestim odstavkom 140. člena zakona, opozori na možnost uveljavitve izplačevanja 20 % predčasne ali starostne pokojnine v skladu s prvim in drugim odstavkom tega člena.

116. člen

(ponovni vstop v zavarovanje)

(1) Uživalec starostne, predčasne, vdovske in družinske pokojnine, ki na območju Republike Slovenije začne ponovno delati oziroma opravljati dejavnost, znova pridobi lastnost zavarovanca iz 14., 15., 16. in 17. člena tega zakona in se mu pokojnina v tem času ne izplačuje. Pokojnina se preneha izplačevati z dnem ponovne pridobitve lastnosti zavarovanca.

(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka pridobi lastnost zavarovanca iz 17. člena tega zakona le zavarovanec, ki je ponovno začel opravljati drugo dejavnost ali dopolnilno dejavnost na kmetiji in njegov dohodek iz te dejavnosti, skupaj z dohodkom iz naslova osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, presega dohodkovni pogoj iz prvega odstavka 17. člena tega zakona, če na dan pridobitve lastnosti zavarovanca ni starejši od 63 let.

(3) Uživalcu starostne, predčasne in vdovske pokojnine, ki na območju Republike Slovenije začne ponovno delati oziroma opravljati dejavnost v obsegu, ki ustreza sorazmernemu delu polnega delovnega oziroma zavarovalnega časa, vendar zavarovanci iz 14. člena tega zakona najmanj dve uri dnevno ali 10 ur tedensko in zavarovanci iz 15., 16. in 17. člena tega zakona najmanj s četrtno polnega zavarovalnega časa, se izplačuje sorazmerni del pokojnine, in sicer v višini:

- 75 %, ko zavarovanec dela dve uri dnevno ali znaša zavarovalni čas od 10 do 14 ur tedensko;
- 62,5 %, ko zavarovanec dela tri ure dnevno ali znaša zavarovalni čas od 15 do 19 ur tedensko;
- 50 %, ko zavarovanec dela štiri ure dnevno ali znaša zavarovalni čas od 20 do 24 ur tedensko;
- 37,5 %, ko zavarovanec dela pet ur dnevno ali znaša zavarovalni čas od 25 do 29 ur tedensko;

- 25 %, ko zavarovanec dela šest ur dnevno ali znaša zavarovalni čas od 30 do 34 tedensko in
- 12,5 %, ko zavarovanec dela sedem ur dnevno ali znaša zavarovalni čas od 35 do 39 ur tedensko.

Sorazmerni del pokojnine se začne izplačevati z dnem ponovne pridobitve lastnosti zavarovanca.

(4) Zavarovanec iz prejšnjega odstavka lahko v času izplačevanja sorazmernega dela pokojnine zahteva spremembo izplačila sorazmernega dela pokojnine zaradi spremembe števila ur dela oziroma opravljanja dejavnosti. Novi sorazmerni del pokojnine, ki se določi na novo, se izplačuje od prvega dne naslednjega meseca po spremembi obsega dela oziroma opravljanja dejavnosti.

(5) Če začne uživalec invalidske pokojnine na območju Republike Slovenije ponovno delati ali opravljati dejavnost v obsegu, ki ima za posledico ponovno pridobitev lastnosti zavarovanca iz 14., 15., 16. in 17. člena tega zakona, izgubi pravico do pokojnine z dnem vzpostavitve obveznosti zavarovanja.

(6) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka ne izgubi pravice do pokojnine uživalec invalidske pokojnine iz tega zakona, ki je kategoriziran vrhunski športnik in se zaposli v državni upravi kot športnik. Pravica do invalidske pokojnine mu miruje od dne vzpostavitve obveznosti zavarovanja do dne prenehanja delovnega razmerja iz naslova zaposlovanja vrhunskih športnikov. Po prenehanju obveznega zavarovanja na tej podlagi se upravičencu ponovno začne izplačevati znesek že priznane in odmerjene pokojnine.

(7) Uživalcu pokojnine iz prvega odstavka tega člena, ki v tujini začne ponovno delati oziroma opravljati dejavnost in je na tej podlagi v tujini vključen v obvezno pokojninsko zavarovanje, se pokojnina preneha izplačevati z dnem začetka opravljanja dela oziroma dejavnosti.

(8) Če začne uživalec invalidske pokojnine v tujini ponovno delati ali opravljati dejavnost in je na tej podlagi v tujini vključen v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, izgubi pravico do pokojnine z dnem vključitve v zavarovanje.

191. člen

(odgovornost delodajalca za škodo zavodu)

(1) Zavod zahteva povrnitev povzročene škode od delodajalca, če je zavarovančeva invalidnost, potreba po tuji pomoči in postrežbi ali smrt posledica tega, ker niso bili izvedeni ukrepi za varnost in zdravje pri delu ali drugi ukrepi, predpisani ali odrejeni za varnost ljudi.

(2) Zavod ima pravico zahtevati povrnitev povzročene škode od delodajalca tudi, če nastane škoda zaradi tega, ker je bilo delovno razmerje sklenjeno brez predpisanega zdravstvenega pregleda z osebo, ki zdravstveno ni bila zmožna za opravljanje določenih del ali nalog, kar se je ugotovilo pozneje.

(3) Zavod ima pravico zahtevati povrnitev povzročene škode od delodajalca, če je škoda nastala zato, ker mu delodajalec ni dal podatkov ali je dal neresnične podatke o dejstvih, od katerih je odvisna pridobitev, odmera ali izguba pravice.

(4) Kot delodajalec se v smislu tega člena šteje oseba, za katero delavec na podlagi pogodbe o zaposlitvi ali na kakršnikoli drugi pravni podlagi opravlja delo.

193. člen (ugotavljanje odškodnine)

(1) Pri ugotavljanju pravice do povrnitve škode, povzročene zavodu, se uporabljajo določbe zakona, ki ureja obligacijska razmerja, če ni s tem zakonom določeno drugače.

(2) Odškodnina, ki jo ima zavod pravico zahtevati v primerih iz tretjega odstavka 119. člena, 190., 191. in 192. člena tega zakona, obsega nastale stroške in celotne zneske pokojnine oziroma drugih dajatev, ki jih izplačuje zavod, ne glede na omejitve, določene v drugih zakonih.

(3) Pri ugotavljanju višine odškodnine iz naslova pokojnin se upošteva dopolnjena pokojninska doba zavarovanca.

(4) Če zavod ugotovi, da je nastala škoda, zahteva od zavarovanca ali delodajalca, da jo povrne v določenem roku. Če škoda ni povrnjena v določenem roku, uveljavlja zavod odškodninski zahtevek pred pristojnim sodiščem.

(5) Zavod lahko za namene vodenja postopkov za povračilo škode in neupravičeno pridobljenih sredstev po tem zakonu neodplačno pridobiva podatke neposredno od osebe, na katero se ti podatki nanašajo, ter iz evidenc naslednjih upravljavcev osebnih in drugih podatkov: inšpektorat za delo, zdravstveni in drugi zavodi, policija ter drugi državni organi, ki na podlagi zakona in v okviru svoje dejavnosti zbirajo različne podatke, ki se nanašajo na pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

394. člen (varstvo pričakovanih pravic za brezposelne, delovne invalide in prejemnike poklicne pokojnine)

(1) Zavarovanec, ki je na dan 31. decembra 2012 uživalec denarnega nadomestila po predpisih o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti oziroma predpisih o urejanju trga dela in je to pravico užival vse do izteka obdobja, za katerega mu je bila dodeljena, ali mu je ta pravica po teh predpisih mirovala, ker je bil vključen v javna dela in je v tem času dopolnil pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine, skladno s predpisi, veljavnimi do uveljavitve tega zakona, se lahko upokoji po predpisih, veljavnih do uveljavitve tega zakona.

(2) Zavarovanec, ki je na dan 31. decembra 2012 vključen v obvezno zavarovanje na podlagi plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje do izpolnitve pogojev za upokožitev, ki mu jih plačuje zavod za zaposlovanje, in je v tem času dopolnil pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine, skladno s predpisi, veljavnimi do uveljavitve tega zakona, se lahko upokoji po predpisih, veljavnih do uveljavitve tega zakona.

(3) Zavarovanec, ki je na dan 31. decembra 2012 uživalec pravice iz prvega odstavka in po prenehanju te pravice pridobi še pravico iz prejšnjega odstavka, in je v tem času dopolnil pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine, skladno s predpisi, veljavnimi do uveljavitve tega zakona, se lahko upokoji po predpisih, veljavnih do uveljavitve tega zakona.

(4) Zavarovanec, ki mu je na dan 31. decembra 2012 manjkalo za pridobitev pravice do starostne pokojnine po predpisih, veljavnih do uveljavitve tega zakona, do tri leta

starosti in tri leta pokojninske dobe ali manj in ima na ta dan priznan status delovnega invalida II. ali III. kategorije invalidnosti, se lahko upokoji po predpisih, veljavnih do uveljavitve tega zakona, ko dopolni manjkajočo starost in pokojninsko dobo. Invalid II. ali III. kategorije invalidnosti, ki je na dan 31. decembra 2012 prijavljen pri Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje in mu je na ta dan manjkalo za pridobitev pravice do starostne pokojnine po predpisih veljavnih do uveljavitve tega zakona do pet let starosti in pet let pokojninske dobe ali manj, se lahko upokoji po predpisih veljavnih do uveljavitve tega zakona, ko dopolni manjkajočo starost in pokojninsko dobo.

(5) Pravico do starostne pokojnine ima tudi zavarovanec, ki mu je do 31. decembra 2012 po predpisih o delovnih razmerjih odpovedana pogodba o zaposlitvi iz poslovnih razlogov ali razloga nesposobnosti, in mu je po predpisih o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti zagotovljeno denarno nadomestilo do izpolnitve minimalnih pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine po predpisih, veljavnih do uveljavitve tega zakona.

(6) V primeru, če se med prejetjem poklicne pokojnine spremenijo pogoji za starostno upokožitev v obveznem pokojninskem zavarovanju, so vsi prejemniki poklicnih pokojnin upravičeni do uveljavljanja pravic iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja pod pogoji, ki so veljali ob času pridobitve pravice do poklicne pokojnine.

(7) Zavarovanec, ki mu bo na podlagi postopkov ugotavljanja prenehanja potreb po delu večjega števila delavcev v skladu s 97. členom Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 42/02, 79/06 – ZZZPB-F, 103/07, 45/08 – ZArbit) o katerih je bil Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje obveščen pred 31. decembrom 2012, odpovedana pogodba o zaposlitvi iz poslovnih razlogov do 30. junija 2013, se lahko upokoji po predpisih, veljavnih do uveljavitve tega zakona, pod pogojem, če mu je na dan 31. decembra 2012 manjkalo za pridobitev pravice do starostne pokojnine po predpisih, veljavnih do uveljavitve tega zakona do tri leta starosti in tri leta pokojninske dobe ali manj.

(8) Upravičencem iz prejšnjih odstavkov tega člena, ki pridobijo pravico do starostne pokojnine po predpisih veljavnih do tega zakona, se pri izračunu pokojninske osnove upoštevajo valorizacijski količniki, določeni s tem zakonom in tako izračunana pokojninska osnova preračuna s faktorjem 0,732.

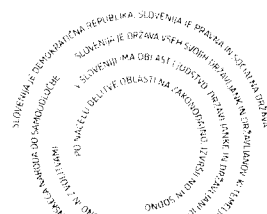

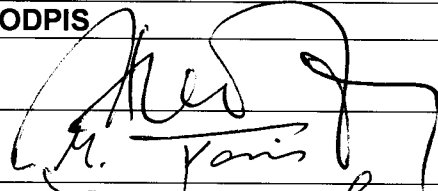
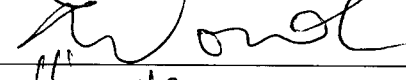
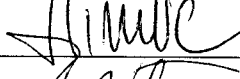
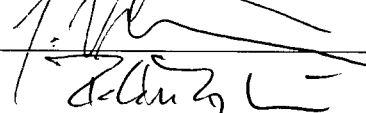
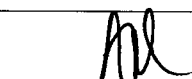
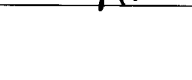
REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

Poslanska skupina Nova Slovenija - krščanski demokrati

Šubičeva ulica 4, 1000 Ljubljana

t: 01 478 96 70, f: 01 478 98 65, e: ps-nsi@dz-rs.si, www.dz-rs.si

IME IN PRIIMEK	PODPIS
Jožef Horvat	
mag. Matej Tonin	
Ljudmila Novak	
Iva Dimic	
Jernej Vrtovec	
Blaž Pavlin	
Aleksander Reberšek	